

Ongoongo fakamuimui taha 'I he 'aho 4 'o Ma'asi, 2020

Ko e ha 'a e COVID-19?

Ko e Novel coronavirus (COVID-19) ko e vailasi fo'ou eni ne kamata 'asi mei Wuhan, Hubei Province, China 'a ia kuo lava 'mafola 'i he fa'ahinga e tangatā talu mei Tisema 2019.

'Oku ui eni ko e COVID-19 'a ia 'oku 'iloa ko e "kolonavailasi" (coronavirus). Ne 'osi 'i ai pē e ngaahi kolonavailasi ki mu'a, 'a ia ko e fā 'ia kinautolu 'oku nau fakatupu 'a e fofonu, pea ki 'i uesia ai e halanga mānava'. Oku 'iai foki mo e kolonavailasi e ni'ihī 'oku fu'u faingata 'a ia ange ai e halanga mānava' hangē ko e (Severe Acute Respiratory Syndrome- SARS) mo e Middle East Respiratory Syndrome (MERS).

'I he 'uluaki hake mai 'a e vailasī, ne te'eki 'iai ha 'ilo pe 'e anga fēfē ha'ane tō'onga, 'o tu'unga ai e feinga 'a e ngaahi fonua lahi ke ta'ota'ofi 'ene mafola'. 'I he taimini' kuo 'asi e vailasī 'i 'Amelika ni 'i he ni'ihī ne 'ikai ke nau folau ki tu'apule'anga, 'aia 'oku mahino mai ai 'e lava ke mafola 'i hotau ngaahi komiuniti'. 'Oku lelei ange taimi' ni, he 'oku lahi ange 'ilo fekau'aki mo e vailasi' ni, pea kamata fengāue'aki e ngaahi potungāue fakalotofonuā ki hono fakangatangata'. 'Oku mau fiema'u foki ho'omou tokonī 'i hono tufaki atu e ngaahi ongoongo 'oku totonu pea mo'oni ke tokoni 'aki e fakangatangata 'o e mafola 'a e vailasi'ni. Katakī vahevahe atu e ngaahi tokoni koenī, ki homou ngaahi kaungāme'a kae'uma'ā ho familī, pea fakamamafa'i hono ngāue'aki e ngaahi founa faka'ehi'ehi 'oku hā atu 'i lalo'.

Ko e ha ha'aku me'a 'e fai kapau 'oku ou tui 'oku ou ma'u 'a e COVID-19?

Kātaki fetu'utaki telefoni mai 'o lea ki ha neesi kimu'a pea ke toki me'a mai, kapau 'oku 'iai ha'o tāla'a fekau'aki mo e COVID-19, koe'uhi ka e kei tauhi e malu 'a e kau mahaki 'a'ahi māi, pea mo e kau ngāue foki. 'Oku te'eki ke 'iai ha faito'o pau ki he COVID-19, kaikehe 'e lava 'e he neesi 'o 'oatu ha ngaahi fakahinohino fekau'aki mo hono tauhi 'a ho'o ngaahi faingata'a'iā, 'i 'api. 'O kapau 'oku' ke ongo'i puke, pe hoha'a ki he ngaahi me'a 'oku ke ongo'i, kātaki nofo pē 'i 'api pea tau fengāue'aki 'i hono malu'i 'a 'etau kau mahakī pea mo 'etau kau ngāue', 'aki 'emau tokoni atu 'i he founa e fetu'utaki telefoni.

'E anga fēfē ha'aku malu'i au?

Ko hono fakapotopoto taha hono malu'i koe mei he kolonavailasi (COVID-19), ko ho'o faka'ehi'ehi mei hano ma'u koe. Ko e ngaahi founa lelei eni mei he CDC ki he founa te'ke faka'ehi'ehi 'aki:

- Fakamama'o mei he feohi vāofi mo ha ni'ihī 'oku puke. Ko e lelei tahā ko ho'o nofo fute 'e 6 mama'o.
- 'Oua 'e ala ki ho fofonga kau ai 'a e mata, ihu mo e ngutu.
- Nofoma'u 'i 'api 'o kapau 'oku ke ongo'i puke.
- 'Ufi'ufi ho'o talē pe mafatuā 'aki ha pepa tisiu, pea li leva ki he veve.
- Faka'aonga'i e ngaahi me'a fakama'a angamahenī ke fakama'a pea holoholo e ngaahi 'elia nofo'anga, 'oku fa'a alasi pe ngāue'aki.

- Muimui ki he ngaahi fakahinohino ‘a e CDC fekau‘aki mo hono ngaue‘aki e ngaahi me‘a malu‘i mānava’. (facemask)
- ‘Oku ‘ikai ke poupou‘i ‘e he CDC ke tui me‘a malu‘i mānava ‘a kinautolu ‘oku mo‘uilelei’, koe‘uhi tokua ke malu‘i ‘aki kinautolu meihe ngaahi mahaki ma‘ama‘ā ,kau ai ‘a e COVID-19.
- Ko e me‘a malu‘i manavā ‘oku fiema‘u ke tui ‘e kinautolu ‘oku hā ai e ngaahi faka‘ilonga ‘o e COVID-19, ke tokoni ki hono ta‘ota‘ofi e mafola atu e vailasī ki ha kakai kehe. ‘Oku mahu‘inga foki ke ngāue‘aki ‘e he kau ngāue tauhi mahakī, tatau pē ‘i falemahaki pe ‘i ‘api, ‘a e me‘a malu‘i mānavā foki.
- Fanofano ho nimā ‘aki e koa mo e vai ‘o ‘oua toe nounou ange he sekoni ‘e 20, tautefito ‘i he foki mei falemālōlō, kimu‘a e ma‘u me‘atokoni’, mo e hili e fangu ihu, tale, pe mafatua.
- Kapau ‘oku ‘ikai ha koa pe vai, ngāue‘aki e ngaahi hina tamate siemu ‘oku ngaohi ‘aki e 60% ‘olokaholo. Fanofano ma‘upē ho nimā ‘aki e koa mo e vai ‘o kapau ‘oku ‘uli ho nima.

Kapau teke ‘a‘ahi mai ki he kiliniki ko ha‘o ‘apoinimeni ne ‘osi puka, kātaki ‘oua te’ ke ha‘u mo ha taha ‘oku fofonu pe puke he flu, (flu), kau ai e ngaahi memipa ‘o ho‘o fāmili’.

‘Oku te’eki ke ma‘u mai ha huhu malu‘i ke ta’ofi ‘aki e COVID-19. ‘I he tokolahi taha ‘o kinautolu ‘oku ma‘u ‘e he vailasi’, ‘e ma‘ama‘a pē hono ngaahi faka‘ilongā, pea ‘ikai fiema‘u ke sio ki ai ha toketa’. Kātaki vakai ki he uepisaiti ‘o e CDC ke ma‘u ai e ngaahi fanongonongo fakamuimui tahā fekau‘aki mo e COVID-19.

‘E lava ke‘u sivi COVID-19?

‘I he taimi nī, ko e Senitā pe ‘o e Disease Control mo e ngaahi Potungaue Mo‘ui e ni‘ihi ‘oku nau fai e sivi COVID-19 ‘ia kinautolu ‘oku hā ai ‘e ngaahi faka‘ilonga pau. ‘Oku ‘ikai sivi kinautolu ‘oku ‘ikai hā ai e ngaahi faka‘ilonga’. . ‘Oku ‘ikai ke fai ha sivi COVID-19 ‘i he taimi ni ‘i he Ravenswood Family Health Network, pea ‘ikai sivi ai ha taha ‘oku tāla‘a fekau‘aki mo ha‘ane pihia he vailasi. .

Te u mate ‘o kapau te u ma‘u ‘a e COVID-19?

Ko e tokolahi ‘o kinautolu kuo mo‘ua ‘i he COVID-19, ‘oku ‘ikai fu‘u uesia fēfē kinautolu, pe fiema‘u ke sio ki ha toketa pe ‘ave ki falemahaki. ‘I he ongoongo fakamuimui mai’, ko e kakai ‘e toko 3,000 tupu kuo nau mālōlō ‘i māmani meihe COVID-19 ‘I he taimi tatau pē, ‘oku fakafuofua ko e toko 18,000 kuo nau pekia mei he fuluu (flu) ‘Oku kei ngali faingamālie ange ‘a e tokotaha puke he COVID-19 ‘i he mahaki flu angamaheni’. Ko e huhu flu, ko e taha ia e tokoni lelei taha kiate koe mo ho familī ‘i hono tauhi ho‘omou mo‘uilelei’.

Na‘e uesia e ‘apiako ‘eku tamasi‘i’ ‘e he COVID-19. Ko e ha e me‘a te‘u fai?

Tānaki atu ki he ngaahi fakahinohino ‘i ‘olunga’, ‘a e ngaahi fakahinohino ‘a e CDC fekau‘aki mo e COVID-19 ‘i he longā‘i fānau’.

Te u ma'u nai e COVID-19 mei he meili pe fakamoimoi mei Siaina pe ngaahi fonua kehe?

'Ikai. 'Oku 'ikai mo'ui fuoloa 'a e Kolonavailasi 'i he ngaahi me'a mate kau ai e tohi pe puha fakamoimoi. Kātaki vakai 'a e uepisaiti 'a e WHO, ke vakai ki ha ngaahi fakamatala hala fekau'aki mo e COVID-19.